

ΟΙ ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΜΙΑΣ ΑΣΥΝΕΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Μάρτιος 2008)

Συγγραφέας: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΖΑΝΟΥΔΑΚΗΣ

Εδώ και περίπου δύο δεκαετίες, λέξεις και έννοιες όπως βιοποικιλότητα, προστασία περιβάλλοντος, αειφορία και αειφορική διαχείριση, βιώσιμη ανάπτυξη, εναλλακτικές μορφές τουρισμού κ.λπ. έχουν μπει για τα καλά στο λεξιλόγιό μας. Οι όροι αυτοί, μέσα από τη διεπιστημονικότητά τους, έχουν διαμορφώσει σήμερα ένα νέο πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να αντιμετωπίζονται οι αναπτυξιακές δραστηριότητες, λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο τα οικονομικά μεγέθη αλλά και τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές διαστάσεις τους.

Στις μέρες μας ο τουρισμός εξελίσσεται σταθερά στη μεγαλύτερη οικονομική δραστηριότητα παγκοσμίως και η βιωσιμότητά του εξαρτάται από τον βαθμό ενσωμάτωσης των παραπάνω αρχών στον σχετικό σχεδιασμό. Στο πλαίσιο ενός τέτοιου σχεδιασμού το ζητούμενο πρέπει να είναι ή ανάλυση/αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης και η άρση των αρνητικών συνεπειών που έχουν επιφέρει τα ακολουθούμενα μοντέλα τουριστικής ανάπτυξης.

Εκτιμάται ότι σε λίγα χρόνια ο αριθμός των ετήσιων αφίξεων παγκοσμίως θα ξεπερνά το 1 δισεκατομμύριο με βασικό χαρακτηριστικό έναν ισχυρά ανισομερή καταμερισμό των τουριστών στο χώρο και στο χρόνο. Περίπου το 70% αυτών θα κατευθύνεται στη Μεσόγειο, μια σχετικά μικρή περιοχή τη Γης, ιδιαίτερα σημαντική όμως από απόψεως φυσικού περιβάλλοντος και βιοποικιλότητας.

Στην Ελλάδα, μια τυπική μεσογειακή τουριστική χώρα, παρατηρείται ότι το 80%-90% των επισκεπτών καταφθάνει τη θερινή περίοδο, σε παραλιακές περιοχές πέντε-έξι νομών, με το αντίστοιχο περιβαλλοντικό κόστος. Σημειώνεται ότι οι ελληνικές παραλιακές περιοχές γενικότερα είναι ήδη επιβαρυνμένες με τη συγκέντρωση σε αυτές των μεγαλουπόλεων, πολλών ρυπογόνων βιομηχανιών και σημαντικού ποσοστού της γεωργικής δραστηριότητας.

Το παραπάνω μοντέλο ανάπτυξης επηρεάζει έμμεσα και τις μη τουριστικές νησιωτικές και ηπειρωτικές περιοχές με την εγκατάλειψή τους από τους κατοίκους,

τη δραματική μείωση των γεωργικών καλλιεργειών, την εγκατάλειψη της διαχείρισης των δασών και την υπέρμετρη και αλόγιστη ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων (βλ. κτηνοτροφία) με ιδιαίτερα αρνητικές για το περιβάλλον συνέπειες (διάβρωση και ερημοποίηση εδαφών, μείωση ή/και απώλεια βιοποικιλότητας, καταστροφικές πυρκαϊές).

Η αναζήτηση επομένως εναλλακτικών μοντέλων τουριστικής ανάπτυξης (θεματικός τουρισμός) επιβλήθηκε από την ανάγκη άρσης των παραπάνω αρνητικών επιπτώσεων και αντιστροφής της κατάστασης που πάει να παγιωθεί. Προϋπόθεση βέβαια είναι να συνοδεύονται από υποδομές και δράσεις που συνάδουν με το φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής, λαμβάνουν υπόψη την περιβαλλοντική και κοινωνική «φέρουσα ικανότητά» της και διασφαλίζουν τη διατήρηση της τοπικής φυσιογνωμίας και της πρωτογενούς παραγωγής.

Στο πλαίσιο επομένως του σχεδιασμού εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε μια περιοχή, οι σχετικοί φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι (τοπία, σπάνια είδη, αρχαιότητες, παραδόσεις, τοπικά προϊόντα κ.λπ.), πρέπει να αναδειχθούν σε αξίες (ανθρωπογενείς πόροι). Να τους δοθεί δηλαδή, μέσα από σειρά δράσεων, μια προστιθέμενη αξία που να κάνει σαφές ότι αυτοί που ενδιαφέρονται για την τουριστική διαχείρισή τους αναγνωρίζουν τις σχετικές αξίες.

Επειδή κατά κόρον ακούμε, από χείλη αρμοδίων, ότι η πλούσια φυσική κληρονομιά της χώρας μας μπορεί να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης σχετικών μορφών εναλλακτικού τουρισμού, ας δούμε τι γίνεται στην πράξη με τις 27 «προστατευόμενες περιοχές», τα «φιλέτα» της φυσικής μας κληρονομιάς. Ο σχεδιασμός προέβλεπε, με την ίδρυση των αντίστοιχων φορέων διαχείρισης, οι περιοχές αυτές να λειτουργήσουν ως μοντέλο βιώσιμης ανάπτυξης κάνοντας πράξη τη συνύπαρξη αναπτυξιακών δραστηριοτήτων και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Εδώ και πέντε χρόνια η προστασία των περισσότερων από αυτές υπάρχει μόνο στα χαρτιά, αφού το ΥΠΕΧΩΔΕ και τα συναρμόδια υπουργεία δεν προχωρούν στην υπογραφή των σχετικών ΚΥΑ. Έτσι οι προστατευόμενες περιοχές παραμένουν χωρίς θεσμικό πλαίσιο και οι φορείς διαχείρισής τους χωρίς μόνιμο προσωπικό.

Κατά συνέπεια, αν θέλουμε να αναπτύξουμε ένα τουρισμό με προοπτική βιωσιμότητας, αυτός πρέπει να στηρίζεται στην ανάδειξη, προστασία και προβολή

των ιδιαιτέρων πολιτιστικών και φυσικών χαρακτηριστικών του τόπου μας και όχι να πιθηκίζουμε αντιγράφοντας τουριστικά πρότυπα που ούτε με τις παραδόσεις μας ταιριάζουν ούτε και με τα κλιματολογικά δεδομένα του τόπου μας (βλ. γήπεδα γκολφ σε τουριστικές περιοχές με έλλειψη νερού). Η πολιτεία οφείλει να δείχνει συνέπεια λόγων και έργων και να μη στηρίζει και επιδοτεί τέτοιες δραστηριότητες εντάσσοντάς τες στις ευνοϊκές ρυθμίσεις «αναπτυξιακών νόμων». Από τη μια γιατί δεν πληρούν κανένα από τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς δείκτες αυτού που ονομάζουμε βιώσιμη ανάπτυξη και από την άλλη γιατί αποστερεί τα σχετικά ποσά από εκείνους που πράγματι τα χρειάζονται για να δραστηριοποιηθούν προς τη σωστή κατεύθυνση.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο «ΒΗΜΑ ΙΔΕΩΝ» στις 7 Μαρτίου 2008, σ. 21.